

CERCETĂRI PRIVIND ROLUL PE CARE L-AU AVUT
MĂNĂSTIRILE DIN NORDUL OLTENIEI LA CULTIVAREA VIȚEI DE VIE
ÎN ACEASTĂ ZONĂ

(Rezumat)

Lucrarea de doctorat este prezentată pe parcursul a 114 pagini, conține 20 tabele și 7 fotografii și este structurată în 5 capitole: Cap.1. Repere cu privire la influența binefăcătoare a culturii viței de vie, strugurilor și vinului, asupra vieții și preocupărilor umane; Cap.2. Mărturii despre vinul ca rod al viței de vie în tradiția bisericească; Cap.3. Scopul cercetărilor, obiectivele de cercetare, metoda de lucru și materialul folosit; Cap.4. Rezultate obținute; Cap.5. Concluzii generale și recomandări; prefațată de o introducere.

Repere cu privire la interdependența dintre om și cultivarea viței de vie

În faza sa de culegător, omul, umblând dintr-un loc în altul a făcut cunoștință cu gustul plăcut al fructelor, atrăgându-i atenția și i-a sugerat ideea de a favoriza și ocroti arborii, arbuștii și lianele ce-i ofereau fructe bune, înlăturând prin „ciungire” pe cei care le împiedicau dezvoltarea. În grădinile ce luau naștere pe locul curățiturilor de pădure („runcuri”) realizate astfel, pătrund butucii de viță roditori și arborii cu poame pădurețe – omul a fost atras să se așeze – la început probabil temporar. În astfel de locuri au putut apărea primele bordeie (I.C. Teodorescu, 1964).

Îngrămădirea unor cantități mai mari de struguri, culeși de la aceste vițe, a dus, inevitabil, la zdrobirea multora cu formarea unei zeme care, în mod uimitor, a început să fiarbă, fără foc – la rece! Și astfel a cunoscut vinul..., neîndoielnic, considerat de el „ un dar” al forțelor divine, pe care, consumându-l, putea intra în contact cu ele. Impresia puternică ce i-a provocat această băutură a făcut ca înmulțirea viței de vie să devină una din preocupările majore ale sale (Teodorescu C. Ștefan și colab., 1987).

Faptul de a fi puțin pretențioasă, cu prindere ușoară, putându-se înmulți vegetativ în diferite feluri – sunt elemente care au înlesnit extinderea viței de vie. În acest fel ea a fost printre primele plante luate în cultură. Aceste înmulțiri au reprezentat o legătură în plus pentru așezarea statornică a omului. Cu sistemul ei radical puternic, explorând mase mari de sol, într-o durată de viață remarcabil de îndelungată, vița i-a solicitat permanent omului preocupări, iar prin satisfacțiile oferite în schimb a devenit

un bun de preț, transmisibil în viitor, împingând fixarea lui spre permanență (Popa A., 2016).

Omul și-a dat curând seama că, datorită fragilității boabelor, transportarea recoltei de struguri la distanțe mai mari nu este posibilă decât cu pierderi însemnate – prepararea vinului trebuind deci să se facă cât mai aproape de locul de cultivare al viței. Această așezare a omului, rămasă valabilă până în prezent, era cerută de numărul mare și de felul variat de lucrări de îngrijire ce trebuie să se aplice plantelor. Preparând vin, omul cultivator a mai urcat o treaptă importantă – devenind și producător, nu de materie primă, ci al unui produs finit, dintre cele mai valoroase. Alături de alte bunuri acesta putea fi schimbat, mai ușor și convenabil, procurându-și altele trebuitoare care să-l ajute să ducă o viață mai bună, mai sigură.

Pentru ca vinul să fie mai bun a dedus că strugurii trebuie mai dulci, mai bine copti și a devenit din ce în ce mai atent la rodul diferitelor vițe, însemnând pentru înmulțire pe cele care arătau un plus de calitate. Și-a dat mai ales repede seama de însemnătatea locului unde sunt cultivate, remarcând așezările mai favorabile pentru nevoile înmulțirii. (Teodorescu C. Ștefan și colab. 1987).

Noua băutură, vinul, l-a determinat pe om să simtă nevoia de a se apropia de alți semeni ai săi din jur, cu care să se bucure împreună, mulțumind forțelor zeului pentru darul primit. Se consideră, cu toată îndreptățirea, că „cel mai emoționant gest în istoria omului a fost prima invitație la masă, făcută primului străin de care, până atunci, îl despărțea o implacabilă teamă. Fără acest prim pas spre celălalt nimic din minunata lui poveste nu s-ar fi întâmplat” (I. Matheescu, 1984).

În fața greutăților omul a început să fie mai conștient, mai încrezător în forțele proprii, a început să reflecteze cu mai multă cutezanță la activitatea sa de viitor, a căpătat o sensibilitate mult mai mare. Dovada o constituie faptul că a devenit treptat capabil să realizeze nu numai obiecte utile, ci și reprezentări plastice – din lut ars, incizate sau excizate, pictate sau nu, în formă veridică sau zoo – sau autropomorfă, legate de credințe religioase, de practici magice, de manifestări și trăsături specifice trăirii umane, reprezentând hieratismul, afecțiunea, meditația, râsul, sublinierea elementelor de sex, ș.a. (Teodorescu C. Ștefan și colab., 1987).

Este uimitoare atenția și iscusința cu care strămoșii noștri au condus cultivarea viței de vie și subtilitatea cu care ei au interpretat influențele diferiților factori de mediu, deducând sensul în care pot fi înlăturate neajunsurile provocate de aceștia sau,

împotriva, folosite avantajele oferite de ei. Ne putem da seama de aceasta dacă observăm : numărul mare de soiuri autohtone cu însușiri variate și valoroase pe care le-au creat prin selecția mutațiilor utile; modurile diferite și originale de cultivare, ca desime a plantelor, cu sistemul de tăiere și conducere a coardelor, adecvate toate la particularitățile climatice locale; asocierea soiurilor în sortimente atât de judicios întocmite întrucât, în unele cazuri vizau nu numai temeieri economico-tehnologice, ci și compensarea unor deficiențe florale – și care s-au păstrat până la dezastrul filoxeric. Avem, mai ales, dovada înscrisă în așezarea atât de bine gândită a viilor din țara noastră, în zona colinară sau în apropierea Mării Negre. (Popa A. 2008; Popa A. și colab. 2015).

E greu de spus ce altă plantă ar putea „lega” atât de mult pe om ca vița de vie. Perenitatea ei – o plantație moștenindu-se mai multe generații, din tată-n fiu – volumul important de muncă ce-l reclamă aproape pe tot cursul anului, l-au statornicit pe om într-un grad tot atât de profund ca cel generat de plăcerea și folosul roadelor acesteia, strugurii și vinul.

Așadar, cultivarea viței de vie și prepararea vinului constituie una dintre cele mai vechi îndeletniciri ale omului. Folosirea unui număr mare de ani a unei plantații și legătura strânsă până la confundare între locul de producție al strugurilor și de obținere a vinului, de către una și aceeași persoană, au contribuit la acumularea unei bogate experiențe, la perpetuarea de-a lungul secolelor a unui număr însemnat de practici, procedee, obiceiuri, devenite tradiționale. Dorința continuă de perfecționare în obținerea vinului a stimulat în măsură maximă gustul pentru mai bun, mai rafinat al omului. În acest fel vinul a devenit produsul care, mai mult decât oricare altul dintre tot ce oferă agricultura, s-a identificat cu producătorul, cu tot ceea ce el a acumulat mai valoros și plăcut și s-a identificat cu locul de producție, dând o celebritate nepieritoare multor regiuni și ținuturi de pe glob. (Teodorescu C. Ștefan, 1970).

Scopul cercetărilor

Sunt numeroase vestigiile și mărturiile păstrate care atestă vechimea culturii viței de vie în Oltenia. Cu siguranță în această provincie, ca urmare a poziției sale centrale în statul dac, a colonizării romane mai intense, a poziției sale mai ferite (cotul Carpaților, Dunăre și Olt), care a apărut-o de numeroasele invazii neîncetate ce au răvășit ținuturile Moldovei și Țării Românești pe parcursul primului mileniu al erei noastre.

Prezența acestei preocupări, cultura viței de vie, este strâns legată și de condițiile favorabile oferite de climă și sol în arealele de pe dealurile subcarpatice ale Olteniei.

De-a lungul veacurilor viticultorii din Oltenia s-au atașat de această plantă, încât ea face parte din însăși rostul vieții lor. Ea a contribuit la civilizația lor. Așa se explică faptul că în nordul Olteniei nu există casă unde vița de vie să nu fie prezentă, fie cu scop economic, fie cu scop decorativ. În nicio parte a țării noastre nu mai întâlnim această frumoasă intimitate între om și vița de vie.

Cu siguranță mănăstirile din nordul Olteniei au jucat un mare rol în dezvoltarea viticulturii pe axa Baia de Aramă, Tg. Jiu, Horezu-Rm. Vâlcea-Călimănești-Jiblea, unde de fapt se găsesc și cele mai reputeate instituții de cult ale ortodoxiei noastre, precum mănăstirile : Vodița, Tismana, Polovragi, Horezu, Bistrița, Govora, Cozia, ș.a, posesoare multă vreme a unui însemnat patrimoniu viticol.

Drept consecință ne-am propus ca în perioada 2015-2018 să întreprindem cercetări privind „rolul pe care l-au avut mănăstirile din nordul Olteniei la cultivarea viței de vie”.

Obiectivele de cercetare.

În vederea materializării programului de cercetare am stabilit drept obiective următoarele:

- a) Cunoașterea criteriilor pe seama cărora se poate stabili vocația unui areal pentru cultivarea viței de vie;
- b) Surprinderea ofertei climatice a zonei luate în studiu pentru cultura viței de vie;
- c) Oferta pedologică a arealului pentru cultura viței de vie;
- d) Patrimoniul viticol de pe axa : Baia de Aramă, Tg. Jiu, Horezu, Rm. Vâlcea-Călimănești-Jiblea;
- e) Cunoașterea mănăstirilor din Oltenia și patrimoniul lor viticol.

Metodele de lucru și materialul folosit.

Pentru conturarea vocației unui areal utilizat în vederea cultivării viței de vie s-a apelat la calcularea Indicelui Aptitudinii Oenoclimatice, care s-a dovedit a exprima fidel vocația unui areal pentru cultivarea viței de vie. Indice care cuprinde suma gradelor de temperatură (T), durata de strălucire a soarelui (I) și scade suma precipitațiilor (P), mai

puțin 250, reprezentând excesul de precipitații. În acest mod avem răspunsul pentru, $A=T+I-(P-250)$, gradul de favorabilitate și direcția de valorificare a strugurilor.

Oferta pedologică s-a stabilit cu sprijinul laboratoarelor OSPA din județele Mehedinți, Gorj și Vâlcea, stabilind principalele tipuri de sol și proprietățile lor fizico-chimice, morfologice și biologice.

Cu sprijiniul datelor statistice de la Direcțiile Agricole Județene : Mehedinți, Gorj și Vâlcea și în funcție de apropierea sau îndepărtarea arealelor față de munte s-au conturat 3 (trei) areale în Mehedinți și câte două în Gorj și Vâlcea, în care se cultivă viță de vie (și astăzi) pe suprafețe apreciabile.

Pe baza consultării arhivelor de la principalele mănăstiri, Arhiepiscopia Râmnicului și Arhivele Statului și-au conturat patrimoniul viticol deținut de mănăstiri până la Secularizare (1860), în aria geografică a Olteniei.

Rezultate obtinute

1. Gradul de favorabilitate al condițiilor pedo-climatice din nordul Olteniei pentru cultura viței de vie

Oferta climatică a arealelor luate în studiu conferă posibilitatea viței de vie ca prin calitatea și compoziția strugurilor să se obțină :

a) În arealul Polovragi, aparținând zonei oenoclimatice mai răcoroasă A_0 : struguri de masă, must sau suc de struguri, vinuri albe cu indicație geografică; vinuri materie primă pentru spumante și distilate; uneori vinuri albe cu denumire de origine din soiurile Fetească albă, Crâmpoșie, Riesling italian.

b) În arealele : Târgu Jiu, Horezu, Râmnicu Vâlcea, Jiblea – Călimănești, aparținând la zona oenoclimatică A_2 : struguri de masă, must și suc de struguri, vinuri cu indicație geografică, misteluri, alcool din vin, must concentrat și mai ales vinuri de calitate albe seci sau demiseci cu denumire de origine; vinuri roze sau roșii de calitate, seci, cu denumire de origine (soiuri prioritare Fetească neagră, Pinot noir, Merlot); vinuri demiseci, demidulci și dulci sau licoaroase (mai ales dacă se instalează putregaiul nobil; distilate de vin învechite cu denumire de origine; vinuri liniștite ori spumante, cu denumire de origine (aromate).

c) În arealele Corcova și Drobeta Turnu Severin : Vinuri de calitate, roșii, cu denumire de origine; vinuri de calitate demiseci; dulci și licoroase naturale (mai ales când se instalează putregaiul nobil) cu denumire de origine; vinuri de calitate dulci – aromate naturale, cu denumire de origine.

Se constată că în arealele luate în studiu, ce aparțin dealurilor Olteniei de sunb munte unde se cultivă viță de vie : Turnu – Severin, Corcova, Polovragi, Târgu Jiu, Horezu, Râmncu Vâlcea, Jiblea – Călimănești, sunt prezente 11 tipuri de sol. În fiecare areal predominând unul din aceste soluri. Tipurile de sol aparțin categoriei solurilor brune, rendzinelor și podzolurile. Acestea din urmă fiind întâlnite ca soluri predominante la Horezu și ca soluri mai puțin răspândite la Râmnicu Vâlcea și Jiblea – Călimănești.

Caracteristicile și însușirile de care dispun solurile prezente în cele 7 areale fac apte de a susține cultivarea viței de vie, fapt confirmat și de suprafețele importante, de vii prezente în aceste locații.

Deși marea majoritate a tipurilor de sol dispun de textură și structură ce poate fi apreciată ca bună, ele trebuiesc înnobilate prin măsuri agrotehnice diferite și adecvate pentru fiecare situație în parte.

Este de subliniat faptul că toate tipurile de sol dispun de un foarte bun drenaj, aspect foarte important, mai ales că ne găsim într-o zonă unde precipitațiile sunt semnificative de-a lungul unui an.

În toate arealele plantațiile de vii sunt situate pe pante cu unghi mic de înclinare, deci, nu necesită amenajarea terenului în terase.

Un aspect de asemenea demn de a fi subliniat este că plantațiile de vii ocupă pantele cele mai înșorite, motiv pentru care vița de vie își desfășoară procesele fiziologice în condiții dintre cele mai bune.

2. Patrimoniul viticol al mănăstirilor din Oltenia, înainte de secularizare (1860).

În Arhivele Statului din Râmnicu Vâlcea și în documentele de arhivă ale Arhiepiscopiei Râmnicului se găsesc numeroase documente care pot defini patrimoniul viticol de care dispuneau mănăstirile din Oltenia. În anul 2011, Dumitru Cauc publică lucrarea „Contribuții la cunoașterea domeniului mănăstiresc din Oltenia”, care se constituie într-o veritabilă monografie a acestui domeniu. Plecând de la cele publicate în

această monografie și căutând la rândul nostru în arhivele statului, ale Arhiepiscopiei Râmnicului și ale principalelor mănăstiri din Oltenia, am putut contura care era domeniul viticol al mănăstirilor din Oltenia, care după părerea noastră, a avut o mare influență asupra dezvoltării acestui sector, în această parte de țară și mai ales asupra cultului pe care viticultorii și l-au amplificat, privind cultura viței de vie, constatându-se că această îndeletnicire a avut un mare rol asupra civilizației omului.

În tabelul 18 sunt prezentate, în sinteză, suprafețele de vii care aparțineau mănăstirilor, schiturilor și Episcopiei Râmnicului, în anul 1860, înainte deci de secularizarea averilor mănăstirești (1863).

Tab. 18.

Suprafața plantațiilor viticole în pogoane deținute de mănăstirile din Oltenia în preajma mijlocului secolului al XIX-lea (1860), preluat după Dumitru Cauc, 2011.

The surface of the vineyard plantations in the ponds owned by the monasteries of Oltenia around the middle of the nineteenth century (1860), taken after Dumitru Cauc, 2011:

Localitatea Village	Suprafata (pogoane) Area (acres)	
	Mănăstiri neînchinat Undedicated monasteries	Mănăstiri închinat Monasteries dedicated
1. DOLJ	-	-
Amaradia	62	-
Balta	72	-
Câmpu	-	170
Jiul de Jos	860	141
Dumbrava	179	420
Ocolu	259	140
TOTAL I	1432	891
TOTAL JUDEȚ	2323	
2. GORJ	-	-
Ocolu	46	-
Jiu	95	-
Amaradia	56	-
Gilort	20	-
Plaiul Vâlceanu	244	-
TOTAL I	461	-
TOTAL JUDEȚ	461	-
3. MEHEDINȚI	-	-
Baia de Aramă	62	-
Motru de Sus	59	-
Motru de Jos	1032	-
Dumbrava	263	-

Câmpu	866	-
Blahnia	1650	50
Ocolu	1331	-
Plaiul Cloșani	-	74
TOTAL I	5263	124
TOTAL JUDEȚ	5387	
4. VÂLCEA	-	-
Râmnicu	71	-
Oltețu	210	-
Oltețu de Sus	294	-
Oltețu de Jos	28	86
Ocolu	83	-
Cozia	21	-
Horezu	22	-
TOTAL I	729	86
TOTAL JUDEȚ	815	
5. ROMANAȚI	-	-
Oltul de Sus	710	-
Oltul de Jos	340	100
Oltețu	131	80
Ocolu	220	50
Balta	1030	-
TOTAL I	2431	230
TOTAL JUDEȚ	2661	
TOTAL OLTENIA	1+2+3+4+5 = 11.647	

Lăcașurile de cult din Oltenia dispuneau de 11.647 pogoane vie (5823 ha), în aceeași perioadă (1859) întregul regat dispunea de 83.000 ha (Cătălin Galau, 2005), deci lăcașurile de cult din Oltenia dețineau 7% din suprafața viticolă a regatului și cea 50% din suprafețele viticole ale Olteniei. Mai precizăm faptul că C.C. Giurăscu (1861) semnaleză că mănăstirile din Muntenia dețineau 23. 252, 5 pogoane (11626 ha), plantații viticole.

În județul Dolj mănăstirile din Oltenia dețineau 2323 pogoane. Suprafețele semnificative fiind la Jiul de Jos (860 pogoane), Ocolu (259 pogoane) și Dumbrava (179 pogoane).

Suprafața de 461 pogoane de viță de vie a mănăstirilor din Oltenia se găsea în județul Gorj. Cele mai mari suprafețe găsindu-se în vestitul plai Vâlcanu (244 pogoane). Suprafețe de 20 până la 95 ha se găseau în Gilort, Ocolu, Amaradia și Jiu.

Cele mai mari suprafețe viticole deținute de mănăstirile din Oltenia se aflau în județul Mehedinți (5387 pogoane). Suprafețe apreciabile găsindu-se la Blahnița (1650 pogoane), Ocolu (1331 pogoane), Câmpu (866 pogoane), Motru de Jos (1032 pogoane), dar și la Baia de Aramă (62 pogoane) și Motru de Sus. Este bine de precizat că toate aceste localități erau în partea de nord a județului Mehedinți.

Pe raza județului Vâlcea, mănăstirile din Oltenia dețineau suprafața de 855 pogoane plantate cu viță de vie. Oltețu de Sus (294 pogoane), Oltu (210 pogoane), Ocolu (83 pogoane), Râmnicu (71 pogoane), Oltețu de Jos (114 pogoane), Cozia (21 pogoane), Horezu (22 pogoane). Se constată că în județul Vâlcea, viile deținute de mănăstiri erau amplasate în partea de nord a județului, suprafețe apreciabile fiind pe valea Oltețului și a Oltului.

În județul Romanați, mănăstirile din Oltenia stăpâneau 2431 pogoane, cultivate cu viță de vie, mari suprafețe găsiindu-se în Oltul de Sus (710 pogoane), Oltul de Jos (440 pogoane), Ocolu (270 pogoane), Oltețu (210 pogoane), iar în Balta 1030 pogoane.

Este important de subliniat faptul că mănăstirile neînchinat dețineau cea mai mare suprafață de vii (7885 pogoane) din cele 11.647 pogoane, în total.

În județul Gorj aveau vii numai mănăstirile neînchinat. Mănăstirile închinat aveau vii, în principal în partea de sud a Olteniei (Dolj, 891 pogoane); (Romanați 230 pogoane). Dacă judecăm prin prisma vocației pentru calitate, constatăm că mănăstirile neînchinat dispuneau de arealele mai favorabile.

În Arhivele Naționale din Râmnicu Vâlcea sunt documente care surprind suprafețele de vii deținute de mănăstirile neînchinat din județul Vâlcea, care se găsesc în arealul actual al podgoriei Drăgășani, (în anul 1863).

Suprafețele de vii (în pogoane) din posesia mănăstirilor neînchinat din Vâlcea în anul 1863 (După Arhivele Naționale – Rm. Vâlcea) :

Tab. 19.

Suprafețele de vii (în pogoane) din posesia mănăstirilor neînchinat din Vâlcea în anul 1863 (După Arhivele Naționale – Rm. Vâlcea) :

Surface of the vines (in acres) from the possession of the undedicated monasteries in Valcea in 1863 (According to the National Archives - Rm. Vâlcea):

Nr. Crt. No.	Asezamantul Settlement	Denumirea proprietatii Property name	Suprafata de vie (pogoane) Vineyard surface (acres)
1	Mănăstirea Arnota	Drăgășani	6½
2	Mănăstirea Bistrița	Drăgășani	12½

		Mitrofani	4
3	Mănăstirea Cozia	Gârdești	14
4	Mănăstirea Govora	Drăgășani	10
		Călina	10
5	Schitul Sărăcinești	Sutești	7
		Crețeni	3
6	Schitul Mărculești	Drăgășani	4
7	Schitul Șerbănești	Ștefănești	12
8	Mănăstirea Jitianu (Dolj)	Gușoeni	15½
9	Mănăstirea Hurezi	Sutești	9
		Crețeni	14
		Valea Răii	14
		Izvoru	5
		Fumureni	4
		Nemou	2½
10	Mănăstirea Surpatele	Sutești	8½
		Călina	8
11	Mănăstirea Mamu	Lungești	11½
12	Mănăstirea Dintr-un Lemn	Mitrofani	12
		Bârsanu	20
		Sutești	3
13	Episcopia Râmnicului	Drăgășani	44
		Mahalaua Cetățuia	24
TOTAL = 270 pogoane			

Suprafața totală deținută de aceste mănăstiri era de 270 pogoane. Cele mai mari suprafețe se găseau în proprietatea : Episcopiei Râmnicului (68 pogoane), mănăstirea Hurezi (64, 5 pogoane), mănăstirea Dintr-un Lemn (35 pogoane), mănăstirea Govora (20 pogoane), mănăstirea Cozia 14 pogoane, mănăstirea Bistrița (16,5 pogoane), mănăstirea Jitianu (Dolj), 15, 5 pogoane, mănăstirea Surpatele (16, 5 pogoane), schitul Șerbănești (12 pogoane), mănăstirea Mamu (11, 5 pogoane), schitul Sărăcinești (10 pogoane).

Se constată că amplasarea acestor plantații era pe dealurile cu mare vocație pentru calitatea producției viticole, alături de plantațiile altor deținători, care împreună cu personalul mănăstiresc au asigurat podgoriei Drăgășani celebritatea pe care o merită.

Mănăstirile istorice din Oltenia le-au fost închinat un număr de 48 sate, în care locuiau 3062 familii.

3. Concluzii generale si recomandari

În urma cercetărilor întreprinse privind rolul pe care l-au avut mănăstirile din nordul Olteniei la cultivarea viței de vie se desprind următoarele concluzii și recomandări :

1. Oltenia fiind situată la sud-vestul României, se află sub influența centrilor barici de acțiune din Marea Mediterană, Oceanul Atlantic, Marea Câmpie Rusă, Nordul Africii, Peninsula Scandinavă și chiar Groenlanda. Tipurile de circulație atmosferice care predomină asupra Olteniei, în cea mai mare parte a anului, sunt cele cu componentă sudică, vestică și estică, celelalte tipuri sunt puțin frecvente.

Prin poziția în fundul de „sac” al Depresiunii Carpato-Balcanice, Oltenia comparativ cu alte regiuni din sudul României, dispune de un climat temperat continental, mai blând, cu contraste termice mai mici. Iernile sunt mai blânde, iar verile se caracterizează prin fenomene de uscăciune și secetă care alternează cu perioada de exces de umiditate. Primăverile sunt mai timpurii datorită advecțiilor de aer cald mediteranean care produc uneori, topirea bruscă a zăpezii și inundații. Toamnele sunt mai calde și umede, din aceleași motive, uneori trecerea spre iarnă este bruscă;

2. Arealele viticole, conturate de-a lungul axei subcarpatice : Baia de Aramă, Tg. Jiu, Horezu , Râmnicu Vâlcea, Călimănești-Jiblea, în funcție de amplasarea geografică (mai aproape sau mai îndepărtate de munte) sunt 3 în Mehedinți și câte două în Gorj și Vâlcea. Plantațiile viticole din aceste areale ocupă suprafața de 2800 ha (1100 ha în Mehedinți, 1425 ha în Gorj, 199 ha în Vâlcea);

3. Vocația pentru viticultură a acestor areale este justificată prin valorile Indicelui Aptitudinii Oenoclimatice, care oscilează între 3978 (la Polovragi) și 4929 (la Drobeta Turnu Severin);

4. În funcție de valoarea Indicelui Aptitudinii Oenoclimatice, arealele viticole din această zonă aparțin la următoarele zone oenoclimatice :

- Arealul Polovragi, aparține zonei oenoclimatice mai răcoroasă (Ao) unde se pot obține : struguri de masă, must sau suc de struguri, vinuri albe cu indicație geografică și varietală, vinuri materie primă pentru spumante și distilate, uneori vinuri albe cu denumire de origine din soiurile Fetească albă, Crâmpoșie, Riesling italian;

- Arealele : Târgu Jiu, Horezu, Râmnicu Vâlcea, Călimănești-Jiblea, aparțin zonei oenoclimatice A₂ unde se pot obține : struguri de masă, must și suc de struguri, vinuri cu indicație geografică și varietală, misteluri, alcool din vin, must concentrat și mai ales vinuri de calitate albe-seci sau demiseци cu denumire de origine, vinuri roze sau

roșii de calitate, seci, cu denumire de origine (soiuri prioritare : Fetească neagră, Pinot noir, Merlot, vinuri demiseci, demidulci și dulci sau licoroase (mai ales dacă se instalează putregaiul nobil), distilate de vin învechite cu denumire de origine (aromate);

- Arealele Corcova și Drobeta Turnu Severin aparțin zonelor oenoclimatice A₃ (colinare) și respectiv A₃ (colinare-meridionale) unde se pot obține : vinuri de calitate, roșii cu denumire de origine; vinuri albe demiseci, dulci și licoroase naturale cu denumire de origine (mai ales când se instalează putregaiul nobil); vinuri de calitate dulci aromate cu denumire de origine.

5. În arealele viticole din nordul Olteniei, luate în studiu au fost indentificate și studiate 11 tipuri de sol, în fiecare areal predominând unul sau altul din aceste soluri. Caracteristicile și însușirile de care dispun cele 11 tipuri de sol, le fac apte de a susține cultivarea viței de vie, fapt confirmat și de suprafețele importante de vii prezente în aceste locații. Deși majoritatea tipurilor de sol dispun de textură și structură ce pot fi apreciate ca bune, ele trebuie înnobilate prin măsuri agrotehnice diferite și adecvate pentru fiecare situație în parte. Toate tipurile de sol dispun de un foarte bun drenaj, aspect foarte important, mai ales că ne găsim într-o zonă unde precipitațiile sunt semnificative de-a lungul unui an. În toate arealele, luate în studiu, plantațiile de vii sunt situate pe pante cu unghi mic de înclinare, deci, nu necesită amenajarea terenului în terase. Dealtfel plantațiile de vii ocupă plantele cu expunere mare la soare, motiv pentru care vița de vie își desfășoară procesele fiziologo-biochimice în condiții dintre cele mai bune, asigurând condiții de calitate și de largă utilitate;

6. Viața monahală din dreapta Oltului este strâns legată de eforturile ce se făceau pentru consolidarea tânărilor stat medieval, Țara Românească.

Inspiratorii vieții adânci religioase au fost acei pustnici, sihaștri localnici sau veniți din dreapta Dunării, de multe ori pentru a scăpa de prigoana turcilor sau veniți în scop misionar, evanghelic, de la Muntele Athos.

7. În Oltenia de sub munte, începând de la Vodița și până la Cozia au fost și sunt nenumărate lăcașuri de cult, fiecare cu povestea lui adevărată, cu rolul său bine conturat pentru civilizația omului. Înălțarea în toate satele, orașele, în munți, pe dealurile și luncile țării, de lăcașuri de cult s-a dovedit a fi atât altare ale credinței, cât și dovezi ale statorniciei;

8. Apariția principalelor mănăstiri din nordul Olteniei este semnalată astfel :

- Mănăstirea Arnota, ctitorie a lui Matei Basarab (1632-1654) „ca semn al recuștinței față de Dumnezeu și de aceste sălbatice locuri, dar binevoitoare pentru el și pitorești în egală măsură, în 1663, după ce ieșise biruitor într-o luptă turcii la Bechet”. Tot în această perioadă s-a pus piatra de temelie a mănăstirii Sadova;

- Mănăstirea Bistrița. Mulți consideră că lăcașul s-a ridicat pe locul unei vechi vetre monahale, sau că a fost o sihstrie de pustnici, fie o mică chinovie. Alți cercetători îi aduc începuturile pe la anul 1300, legând-o tot de existența unor pustnici, care trăiau viața în Hristosși se rugau la peștera vecină așezământului. În documentul dat la 1 septembrie 1491 și 31 august 1492 consemnează că Barbu Craiovescu, mare ban al Craiovei, voiește a lăsa urmașilor știință despre ce a dăruit domnia sa Sfântului Lăcaș;

- Mănăstirea Cozia, la 1383 începe construcția Radu I (1377-1385) și desăvârșită de fiul său Mircea cel Bătrân la 13 mai 1388 cu sprijinul meșterilor din Moravia;

- Mănăstirea Crasna, își are începuturile în anul 1636, ctitorie a pitarului Dumitru Folișanu;

- Schitul Dobrușa, unul dintre cele mai vechi schituri din Oltenia, devenit metoh al Sfintei Episcopii a Râmnicului și Nouului Severin. Este atestat documentar între anii 1500-1520;

- Mănăstirea Govora, primește daniile în anii 1488-1489 de la Vlad Călugăru, dar este socotită ctitoria lui Radu cel Mare (1495-1508), fiul lui Vlad Călugăru. În pomelnicul mănăstirii Govora se spune : „după ce constată că „Dumnezeu știe cine a întemeiat-o sau zidit-o, conchide că Radu „a înnoit-o, a înfrumusețat-o și a întărit-o”;

- Mănăstirea Hurezi, opera spirituală a marelui domn Constantin Brâncoveanu, își începe lucrările de zidire în anul 1690. A fost sfințită la 8 septembrie 1693 în prezența familiei domnitorului, fără a fi finalizată pictura., fiind cea mai mare mănăstire din Țara Românească. Domnitorul îi asigură autonomie deplină, față de Mitropolia din București, cât și de Patriarhia din Constantinopol, depinzând direct de domn, iar călugării având voie să-și aleagă egumenul cu știrea și voia ctitorilor. A fost concepută a fi nu numai un așezământ monahal, dar și unul cultural-artistic, motiv pentru care primește numeroase daniile din partea domnitorului, care i-au asigurat o frumoasă evoluție de-a lungul timpului.

- Mănăstirea Stănești, ridicată în anul 1602 de boierii Buzești;

- Mănăstirea Tismana la 1376, Sfântul Nicodim sprijinit de Radu Vodă (1377-1385), a fost singura arhimandrie din Țara Românească, până la sfințirea bisericii Argeșului;

- Mănăstirea Vodița la 1366 pe timpul lui Vladislav Vlaicu (1364-1377), cu osteneala Sfântului Nicodim;

9. Stăpânirea unei bune părți din pământul țării de către mănăstiri este o realitate puternic resimțită și în domeniul viticol. Viticultura a dus venituri importante mănăstirilor, așa se explică existența celei dintâi dări în bani pentru vii în țările române, perperul, cât și numeroasele danii în vin, vinăriciu, făcute mănăstirilor de către domni și boieri.

10. Viile mănăstirilor proveneau din danii, dar și din cumpărături, însă trebuie precizat că :

- Cele mai multe suprafețe cu vii ale mănăstirii Tismana erau concentrate în plaiul Vâlceanul-Gorj (244 pogoane) și plasa Amaradia (62 pogoane). Deci zone cu mare vocație pentru o viticultură de calitate. Aceeași subliniere se cuvine și pentru celelalte mănăstiri deținătoare de mari suprafețe de vii în centre viticole din Mehedinți, Gorj, Vâlcea, ce s-au bucurat și se bucură de o largă reputație cum ar fi : Dealul Viilor Severin, Corcova, Bălănești, Drăgășani, Jiblea-Călimănești, ș.a.;

- În afară de vii, mănăstirile aveau în stăpânire și multe sate și numeroase familii în care cu predilecție se practica cultivarea viței de vie;

11. Patrimoniul viticol al mănăstirilor din Oltenia, înainte de secularizare (1860) se ridica la 11647 pogoane (5823 ha), în aceeași perioadă (1859), întregul regat dispunea de 83000 ha. Deci, lăcașurile de cult din Oltenia dețineau 7% din suprafața viticolă a regatului și cca 50% din suprafețele viticole ale Olteniei. Pe județe, mănăstirile dețineau următoarele suprafețe :

- Dolj, 2323 pogoane, cele mai înalte fiind la Jiul de Jos (860 pogoane), Ocolu (259 pogoane) și Dumbrava (179 pogoane);

- Gorj, 461 pogoane, cele mai multe se găseau în plaiul Vâlceanu (244 pogoane), iar suprafețe de 20-95 pogoane în Gilort, Ocolu, Amaradia și Jiu;

- Mehedinți (5387 pogoane). Suprafețe apreciable găsindu-se la Blahnița (1650 pogoane), Ocolul (1331 pogoane), Câmpu (866 pogoane), Motru de Jos (1032 pogoane), Baia de Aramă (62 pogoane). Toate aceste localități fiind în nordul județului Mehedinți;

- Vâlcea, (855 pogoane), printre care : Oltețu de sus (294 pogoane), Oltu (210 pogoane), Ocolu (83 pogoane), Râmnicu Vâlcea (71 pogoane), Oltețul de Jos (114 pogoane), Cozia (21 pogoane), Horezu (22 pogoane). Amplasarea viilor fiind mai ales în nordul Județului..

12. Mănăstirile neînchinat dețineau cea mai mare suprafață de vii (7885 pogoane) din cele 11647 pogoane, în total, iar în Gorj aveau vii numai mănăstirile neînchinat;

13. Mănăstirile închinat dețineau vii, în principal, în partea de sud a Olteniei (Dolj 891 pogoane), Romanați (230 pogoane). Dacă judecăm prin prisma vocației pentru calitate, constatăm că mănăstirile neînchinat dispuneau de arealele cele mai favorabile. Nu greșim dacă apreciem că cei care hotărâu aceste închinări cunoșteau bine adevărul;

14. La nivelul anului 1722 mănăstirile din Oltenia aveau închinat 48 de sate în care locuiau 3062 familii :

- Episcopia Râmnicului și Noului Severin, 9 sate și 691 familii;
- Mănăstirea Tismana, 18 sate și 719 familii;
- Mănăstirea Cozia, 4 sate și 261 familii;
- Mănăstirea Govora, 3 sate și 484 familii;
- Mănăstirea Bistrița, 9 sate și 594 familii;
- Mănăstirea Hurezi, 5 sate și 313 familii.

15. Reperele care se constituie drept mărturii despre rolul mănăstirilor din Oltenia asupra cultivării viței de vie, în această parte de țară pot fi :

- În evul mediu românesc viticultura a reprezentat o ramură importantă a agriculturii;

- Importanța viticulturii este dovedită atât de existența celei dintâi dări în bani pentru vii în țările române, perpelul, cât și numeroase danii în vin, vinăriciu, făcute mănăstirilor de către domni și boieri;

- Interesul mănăstirilor pentru cultivarea viței de vie reiese și din învoiala dintre egumenii Tismanei și sătenii din Orlea, care vroiu să planteze vii „...care cât vrea... și vinăriciu, adică zeciuala pământului să nu dea până n șapte ani, iar atunci împlinindu-se sorocul și fiind viile pe rod să aibă a da la Sfânta mănăstire după obiceiul pământului, din zece vedre numei o vadră, însă vadră dreaptă de la 12 oca, iar mai mult nu”;

- Vinul, în secolele XIV-XVI, era foarte căutat pe piețele orașelor, dar și la export;

- Aria de extindere a viticulturii, acelor vremuri, în Oltenia, în fiecare din satele închinare sau nu, constituie dovada că viticultura era una din preocupările de bază a locuitorilor acestor sate. Cum asemenea sate se bucurau de numeroase privilegii se înțelege că viticultura a avut de câștigat, așa se explică existența culturii acestei plante și în zilele noastre. Se tratează de fapt preabilitatea multora din aceste areale pentru o viticultură de calitate;

- Amplasarea plantațiilor viticole, ce aparțineau mănăstirilor și a altor deținători pe dealuri cu vocație pentru calitatea producției viticole, împreună cu personalul mănăstiresc au asigurat celebritatea, ce o merită, acestor meleaguri;

- Domeniul viticol mănăstiresc din Oltenia a avut o mare influență asupra dezvoltării acestui sector și mai ales asupra amplificării cultului pe care viticultorii l-au avut față de vie și vin, conșinși fiind că această îndeletnicire are un mare impact asupra civilizației omului;

- În arealele cu viile mănăstirești s-a păstrat și s-a transmis din generație în generație secretele unei viticulturi autentice, utilizând soiuri autohtone și locale și adaptând întreaga tehnologie de cultură și mai ales lucrările de tăiere în uscat, conducerea coardelor și lucrărilor în verde, la condițiile climatice locale. Toate acestea constituind dovada intuiției inconfundabile a viticulturilor noastre;

- Atașamentul omului de această plantă a condus la practicarea unor obiceiuri, în special religioase, prin care viticultorii cer să fie protejați de vicisitudinile naturii (grindină, vijelii, boli, dăunători).

16. Aria de răspândire a viilor în nordul Olteniei altădată și acum, performanțele obținute, obiceiurile și tehnologiile tradiționale, unice, prezența formelor sălbatice de viță de vie roditoare, constituie tot atâtea dovezi că leagănul viticulturii românești aici a fost.

17. Este necesar ca asemenea cercetări, asupra viticulturii din nordul Olteniei să fie continuate și amplificate, convins fiind că rezultatele lor se vor constitui în repere ale identității viticulturii românești.